

відділу КДБ навіть заборонили згадувати його ім'я, коли виникла думка зібрати спогади про поета та вченого, який на все життя полюбив цей гарний куточок Східного Поділля.

Він не раз згадував про нього в листах до дружини з далекої Колими. 11.11.1937р. він писав: «Радо вірю, що страждання оновить, очистить наші душі, що ми станемо ліпшими і вищими, - але не можу не любити наше минуле життя: і Тростяничик, і Кам'янець - Подільський, і С.-Петербург, і Київ - всі вони по-своєму прекрасні і про все це слід написати віршами або прозою».

Наш священний обов'язок зберегти пам'ять про справжніх борців за незалежність України.

Заняття з української літератури є благодатним підґрунтям для формування національної свідомості в студентській молоді.

Література:

1. Журнали «Дивослово»/ №4, №6, №7, 2000 р.
2. Газета «Вінниччина»/ 03.10.2000
3. Газета «Хочу все знати»/ 06.10.1999
4. Газета «Хочу все знати» / 15.12.2000

The article contains the material to the means and ways of forming national consciousness of students at the Ukrainian literature lessons.

It also contains the examples of the heroic episodes from the life and works of the Ukrainian poets and writers, their humane orientation and value.

УДК 371

Т.М. Маринюк
м. Бар, Україна

УПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОЕКТНОЇ РОБОТИ У ВИВЧЕННІ КУРСУ «АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Загальною метою викладання англійської мови для професійного спілкування є формування у студентів мовних компетенцій, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовища.

Аналіз стану професійної підготовки фахівців у ВНЗ та вимог сучасного ринку праці свідчить, що є певні розбіжності між результатом професійної підготовки і реальними вимогами працедавців, які потребують фахівців не тільки компетентних, а й здатних до самоосвіти, зростання, соціальної взаємодії.

Ось **деякі з проблем** недостатнього рівня підготовки майбутніх фахівців:

– відсутність навичок практичного використання набутих знань призводить до нездатності студентів самостійно упорядковувати й використовувати ці знання в умовах реальної професійної діяльності;

– недостатня обізнаність із сучасними методами та засобами проектування, моделювання й налагодження систем збільшує період адаптації до умов праці, негативно позначається на здатності ефективно виконувати професійні обов'язки;

– недостатній рівень знання іноземних мов для професійного спілкування істотно обмежує можливості майбутніх фахівців у користуванні спеціалізованим програмним забезпеченням і науково-технічною літературою, у вивченні ринку обладнання тощо.

Як свідчить аналіз галузевих стандартів, освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм, не має єдиного підходу до визначення вмінь і навичок з іноземної мови для професійного спрямування. Жоден із документів не визначає вимог щодо

опанування іноземної мови відповідно до системи рівнів володіння іноземною мовою, запропонованими загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

За цих умов іноземна мова за професійним спрямуванням має реалізувати *функції* трьох рівнів: самостійного існування; первинної, прямої інтеграції з іншими навчальними предметами; загальної інтеграції всіх подій і предметів з метою формування професійних якостей і професійної підготовки фахівця.

Вивчення фактичного використання іноземної мови у представників технічних спеціальностей свідчить, що більшості із них (понад 90%) доводиться самостійно працювати з іноземною фаховою літературою. Майже для 70% використання іноземної мови в професійній діяльності цим і обмежується. Тож самостійна робота фахівця з іноземною фаховою літературою слугує для задоволення не стільки комунікативних, як пізнавальних потреб працівника. Тому під час професійної підготовки необхідно навчити майбутнього фахівця працювати самостійно, знаходити найголовніше в прочитаному, орієнтуватися в безмежному потоці інформації, яка постачається засобами масової інформації та Інтернетом.

Як оптимальну можна рекомендувати методику проектної роботи – чи не єдину, що задовольняє всі вимоги, виконує вищезгадані функції та поєднує всі мовленнєві навички разом з самостійною роботою.

Проект – це спосіб досягти дидактичної мети шляхом детального вивчення проблеми, в результаті якого з'являється кінцевий продукт певного виду. Проект залучає студентів до спільної роботи, розвиває навички колективної роботи, покладає відповідальність за результат роботи не на викладача, а на студентів. Проект дозволяє ефективно вирішувати завдання орієнтованого підходу в навчанні студентів. Застосування проектної методики підвищує інтерес до вивчення іноземних мов шляхом розвитку внутрішньої мотивації. Проектна робота є неоціненним способом реального використання комунікативних умінь, набутих в аудиторії.

Проектна робота у різних її формах має певні спільні *характерні риси*: зосереджена на вивченні змісту, а не конкретних мовних одиниць, центром уваги проектів є теми, що викликають професійний інтерес у студентів; зорієнтована передусім на студента; побудована на співпраці, а не на конкуренції; веде до справжньої інтеграції вмінь та обробки інформації з різних джерел, віддзеркалюючи життєві практичні завдання; має кінцевий продукт (наприклад усна презентація, стендова презентація, дисплей матеріалів, доповідь або вистава), що надає проекту реального значення; мотивує, стимулює, уповноважує та захоплює. Вона зміцнює впевненість студентів, самоповагу та самостійність, сприяє удосконаленню мовленнєвих умінь студентів, поглибленню знань з предмета і розвитку пізнавальних здібностей.

Однак цінність проектної роботи полягає не лише у кінцевому продукті, але й у процесі руху до кінцевого результату, що створює можливості творчого розвитку студента.

Основні принципи проектної роботи: варіативність; розв'язання проблем; когнітивний підхід до граматики; навчання із задоволенням; особистісний чинник; адаптація завдань.

Проектна методика дозволяє: ефективно реалізувати комунікативний підхід у навчальному процесі з іноземної мови; забезпечити активну практику для кожного студента з метою сформувати необхідні вміння й навички в тому чи іншому виді мовленнєвої діяльності, а також лінгвістичну компетенцію; надати студентам можливість мислити, розв'язувати проблеми, розмірковувати над можливими шляхами їх розв'язання, акцентувати увагу на змісті своїх висловлювань, а не на мовленнєвих навичках.

Повномасштабний проект передбачає три основні етапи:

1. Планування роботи в аудиторії.

Особливості планування проекту – це висунути проблему, яка в дійсності може зацікавити студента. Вона може вимагати практичного значення, необхідності індивідуальних досліджень, непередбачуваності процесу і результату, співпраці студентів.

Можливі проблеми на прикладі проектної роботи з теми «Захист довкілля» (Environmental Protection)

1. Боротьба за довкілля.
2. Екологічні проблеми України і шляхи їх вирішення.
3. Альтернативні джерела енергії, їх переваги і недоліки.

Для прикладу розгляньмо загальну проблему «Проблеми довкілля і шляхи їх вирішення». Студентам необхідно провести дослідження, щоб відповісти на питання : Які існують проблеми довкілля? Яке ставлення людей до довкілля? Що могло б змінити ситуацію на краще?

Обирається тип проекту (дослідницький, творчий, рольовий, практично-зорієнтований). Даний проект вимагає багато статистичних досліджень, активності для розробки презентації та певної рольової діяльності для самої презентації, тому це буде проект змішаний.

Вирішується питання зв'язків з іншими предметами. Щодо змісту, то це, безперечно, міжпредметний проект (географія, хімія, екологія тощо).

Тривалість визначається самими студентами, саме це забезпечить їх працю та самоконтроль. Указуються реальні дати для виконання проекту, визначаються контрольні дати перевірки виконаної роботи (контрольні дати збільшать відповідальність, дадуть змогу самоконтролю).

Розв'язується питання кількості зайнятих студентів. Обговорюються зміст і рамки проекту, а також прогноуються конкретні мовленнєві потреби. Необхідно висвітлити наступні питання: а) перенаселення і пов'язані з цим проблеми; б) види забруднення довкілля і їх результати; в) використання енергоносіїв і альтернативні джерела енергії; г) екологічна ситуація в регіоні і діяльність природоохоронних організацій.

Приймаються рішення щодо способів збирання необхідного матеріалу, запрограмованих співбесід та візитів (Інтернет пошук, аналіз газетних статей, опитування громадської думки). Можливе інтерв'ю з представниками СЕС, учасниками Чорнобильських подій тощо.

Визначаються конкретні мовленнєві потреби (лексичні одиниці, структури речень, умовні речення, структури You`d better... You`d rather...)

Обговорюються шляхи показу результатів(комп'ютерний проект, інформаційний чат, радіопередача, групова презентація, ток-шоу за результатами проекту, використання музики і наочності). В даному випадку доцільно було б рекомендувати ток-шоу, проте рішення за студентами.

Відбувається поділ на групи, розподіл обов'язків, відводиться поле діяльності для кожного учасника проекту і терміни виконання цієї роботи.

2. Виконання проекту.

Студенти вирушають у професійне середовище. Кожна група має своє завдання. Складається план роботи з першого до останнього дня.

1 тиждень. *Підгрупа 1* опрацьовує Інтернет, газети, журнали щодо екологічних проблем згідно із запланованим списком і шляхами їх вирішення. *Підгрупа 2* займається опрацюванням статистичних даних по регіону, опитувань працівників СЕС та учасників Чорнобильських подій щодо ситуації в регіоні, проведення опитування серед жителів району щодо екологічної ситуації, зазначаючи їх вік, стать, місце проживання. *Підгрупа 3* займається наочною та використанням звуків при презентації (знімки вимираючих тварин, місць екологічної катастрофи, звуки лісу, води, звуки цивілізації, вірші про екологію та пісні на цю саму тему. Наприклад, пісня Chris Rea «The Road to Hell». Кожен має чітко знати покладені на нього обов'язки.

2 тиждень. Інформація збирається, сортується, упорядковується і оформляється в кінцевий результат згідно з планом. *Підгрупа 1* із зібраного матеріалу відбирає найсуттєвіше, готує короткі повідомлення. *Підгрупа 2* виготовляє карту регіону з найбільш проблемними зонами, готує стінгазету про діяльність природоохоронних організацій. *Підгрупа 3* розробляє

сценарій проведення ток-шоу, складає кросворд, придумує логотип футболок для презентації, запрошує гостей.

3 тиждень. Спільна підготовка всієї групи до презентації. Визначаються ведучі, перекладачі для запрошених гостей. Кожен із учасників готує звіт про особисту участь у створенні проекту.

Важливо пам'ятати, що мова використовується природно, коли студенти активні; потрібно дати шанс кожному зробити свій внесок до спільного проекту; проект обов'язково має стати предметом, яким можна пишатись.

3. Аналіз та моніторинг роботи

Цей етап передбачає дискусії та відгуки на роботу, аналіз роботи в групах і самоконтроль. За умови відсутності контролю може втратитись мотивація. Крім того, важливо, щоб виконання проекту не звалили на одну людину. Тож потрібен постійний контроль всього процесу підготовки та виготовлення проекту: що зроблено за тиждень? що найважче? яка потрібна допомога? що не вдалось зробити? чого ви намагаєтесь досягти? **Оцінювання** проектів може бути поточним (моніторинг упродовж усього проекту) та підсумковим (офіційні індивідуальні та групові презентації, наприклад, наприкінці завдання або проекту).

Поточне оцінювання здійснюється на різних етапах проекту і включає в себе оцінювання групи за протоколами засідань та короткими звітами про стан справ; самооцінювання та оцінювання групи на підставі щоденників, заповнення бланків та опитувальників; зовнішнє оцінювання викладачами англійської мови за професійним спрямуванням і спеціальних дисциплін тощо.

Підсумкове оцінювання стосується якості продукту і його презентації. Цей вид оцінювання охоплює три аспекти проекту:

- якість змісту продукту (послідовність, оригінальність, відповідність майбутній професійній діяльності та освіти студентів, досягнення проектної мети тощо);
- якість презентації продукту (відповідність цілям і змістові проекту, чіткість, логічна послідовність та різноманітність, уміння робити презентації, участь усіх членів групи в презентації і дискусії);
- використання мови при написанні й презентації звіту оцінюється з точки зору вміння нею користуватись під час виконання проекту, а також успішно повідомляти інших про результати своєї роботи.

Для англійської мови за професійним спрямуванням у ВНЗ можна рекомендувати такі **типи проектів:**

- текстові проекти, які спонукають студентів до використання автентичних англомовних текстів на спеціальні теми, проведення обстежень, створення рекламної продукції чи технічних плакатів тощо;
- проекти кореспондентського характеру, які передбачають листування, обмін електронними повідомленнями та факсами між студентами і потенційними роботодавцями або між студентськими групами з різних університетів. Ефективність такого типу проектів може бути далі підвищена, якщо проект базується на мережі Інтернет, яка пропонує такі засоби, як електронна пошта, веблоггінг, що дозволяє публікувати інформацію та надавати негайний доступ до неї своїм колегам або ж усій мережі, онлайнві дискусії і чати;
- проекти-зустрічі, що надають можливість студентам контактувати з носіями мови, які можуть поділитися своїм досвідом роботи у професійній сфері (наприклад міжкультурні непорозуміння у професійному середовищі, професійний кодекс поведінки в англомовних країнах).

Використання **новітніх інформаційних технологій** під час вивчення англійської мови відкриває для студентів нові можливості оформлення проектів : створення мультимедійних презентацій у програмі Microsoft Power Point. Ця програма дозволяє створювати презентації у вигляді слайд-шоу, презентації з гіпертекстом, включати звук, відео і різні графіки.

На першому етапі презентації складається план роботи над презентацією. Потім студенти мають змогу надрукувати необхідний матеріал, підібрати з Інтернету ілюстративний матеріал з електронних енциклопедій, відсканувати малюнки чи фотографії або зробити власні фотознімки цифровою камерою і перенести їх у комп'ютер. Наступний етап – створення презентації. Студенти працюють над дизайном слайдів, варіантами структури слайда-макета (титульного слайда, слайдів з текстами чи фотознімками або об'єднаних, відео чи діаграми, мультимедійні елементи, звук), над кольоровим оформленням слайда (фону і тексту); настройкою анімації (ефектами, що супроводжують тексти і графіку); налагодженням системи навігації чи керування презентацією. Наступним кроком є запам'ятовування презентації і запис її на компакт-диск.

Взагалі роль комп'ютера у налагодженні результативного процесу навчання на сучасному етапі важко переоцінити. В період тотальної відсутності підручника, який би був здатним задовольнити потреби окремої групи студентів у контексті англійської мови за професійним спрямуванням, він забезпечує сучасний автентичний і актуальний матеріал, що відповідає інтересам і професійним потребам як студентів, так і викладачів. Таким чином викладачі мають змогу самі розробляти свої власні «комплекти» ресурсних матеріалів. Основою такого комплекту є автентичні матеріали у галузі обраної студентами спеціальності.

Комп'ютер відкриває нові можливості для творчого розвитку студентів, дозволяє звільнитись від одноманітності навчального процесу, є потужним засобом підвищення ефективності навчання завдяки подачі матеріалу за допомогою кольору, графіки, звуку, цифрової відеотехніки. Комп'ютер дозволяє позбутися відчуття відсутності успіху, формує рефлексію діяльності в студентів, дозволяє побачити результат своїх дій.

Використання комп'ютерної техніки робить заняття привабливим та сучасним. Саме на такому занятті відбувається індивідуалізація навчання, розвиваються пізнавальна активність, логічне мислення, увага, пам'ять, мова, уява.

Діапазон використання комп'ютерної техніки дуже значний: навчання, тестування, гра і , як згадувалось вище, проектна робота. Сама по собі проектна робота є сильною мотивацією, а в поєднанні з комп'ютером гарантується майже 100% активність і участь усіх учасників проекту.

Значною популярністю користуються міжнародні проекти, коли у виготовленні проектів беруть участь не лише українські студенти, але й студенти інших країн, які мають бажання спілкуватись і допомогти. В результаті такої роботи збагачуються інтелектуально і морально всі сторони проекту.

Ключовими цілями інтеграції методики проектів до системи вивчення іноземних мов є впровадження ефективного співробітництва і спілкування, а також професійного розвитку і студентів, і викладачів; забезпечення зв'язків між аудиторною роботою і реальним життям; досягнення балансу між володінням фактичними знаннями і практичними навичками і вміннями, та взагалі якнайширше прищеплення студентам навичок ефективного навчання і творчого мислення.

Література:

1. Програма з англійської мови для професійного спілкування- К. Ленвіт. - 2005.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.- К.: Ленвіт, 2003.
3. Бекренцова І.І. Використовуємо сучасні підходи у викладанні англійської мови.-Х.: Видавнича група «Основа». - 2007.
4. Загірняк М., Гордієнко М. До вирішення проблеми підготовки з іноземної мови для професійного спілкування майбутніх інженерів.
5. Коваленко О. Європейський мовний порт фоліо в Україні. – Іноземні мови в навчальних закладах, №4, 2003.
6. Свиридчук Т., Сорока Н., Петрук С. Some ideas for project work with young learners. - Іноземні мови в навчальних закладах, №1, 2006.
7. Жилаєва Ю. Project Work Planning – Іноземні мови в навчальних закладах. - 2008. - №1.

8. Токменко О. Інформаційні технології у викладанні іноземних мов: сьогодні і скрізь.- Іноземні мови в навчальних закладах. – 2006. - №2.
9. Dr. Rudolf Tippelt. The project method in vocational training.- InWEnt, Germany, -2003
10. Julia M. Dobson. Effective Technique for English Conversation Groups.- English Language Programs Division Bureau of Educational and cultural Affairs United States Information Agency, 1997
- 11 . Lynn Gallacher. Project work with teenagers.- www.teachingenglish.org/uk
12. Callum Robertson. Teaching English.- www.teachingenglish.org/uk
13. Nelly MULLer. English Projects- www.nelliemuller.com.
14. Jeremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. Fourth Edition. – Longman

Использование методики проектных работ становится все более популярным при изучении иностранных языков. Доклад «Внедрение методики проектной работы при изучении курса «Английский язык за профессиональной направленностью» определяет преимущества проектной методики при изучении курса «Английский язык за профессиональной направленностью», дает описание процесса создания проекта, этапов планирования, распределения обязанностей, анализа, мониторинга и оценивания как процесса создания проекта, так и его результатов

Project work is becoming an increasingly popular in Ukraine in studying foreign languages. Report `` The Usage of Project Works in Studying Professional English`` is mostly devoted to the advantages of project work in studying professional English. It describes the stages of creating the project- planning, choosing topics, distribution of duties, analysis and monitoring, evaluation of the creative process and the result of it. At the same time the author pays attention to the creating of a project with the help of informative technologies and to the usage of a computer in studying foreign languages as a source of information, a way of testing and evaluation of knowledge and as a way of increasing motivation and autonomous learning of a language.